

Universiteit
Leiden

Dankwoord eredoctor prof.dr. Robert Dijkgraaf

Leiden, 8 februari 2019

Mijnheer de rector, excellenties, waarde erepromotor en decaan, dames en heren,

Mijn grote dank aan mijn dierbare Leidse collegae voor dit bijzondere eerbewijs dat meer voor mij betekent dan ik hier in enkele woorden kan uitdrukken. Dit bijzondere moment in ruimte en tijd verknoot minstens drie belangrijke lijnen uit mijn leven.

Allereerst natuurlijk Leiden, als Nederlands eerste universiteit al eeuwenlang een standvastig bastion en symbool van academische vrijheid en excellentie, en de opwaartse spiraal die de gelukkige combinatie van deze twee deugden kan brengen. En een instelling met een aangenaam gevoel voor de menselijke maat. En, 444 jaar jong van geest. In de woorden van Francis Bacon: *Antiquitas saeculi juvenus mundi*. Deze oudste kennisinstelling groeide op in de pubertijd van de wetenschap en heeft deze jeugd weten te behouden.

Vervolgens, de Nederlandse fysica, als discipline voorbeeldig in wereldwijde impact en hechte collegialiteit. Zoals velen van mijn collega's heb ik altijd vooraleerst het gevoel gehad het oranjeshirt te dragen, zelfs nu ik ook bij een buitenlandse club speel. Maar daar komt nu de mooie blauwe Leidse kappa bij.

Tenslotte de wetenschap in al haar brede verscheidenheid, een groots avontuur voor iedereen, gevoed door nieuwsgierigheid en verbeelding.

Natuurlijk voel ik mij vandaag extra schatplichtig aan de renaissance van de Nederlandse natuurkunde die hier in Leiden begon, met grote namen als Kamerlingh Onnes, Van der Waals, Zeeman, De Sitter, Ehrenfest en natuurlijk mijn held Hendrik Lorentz – rolmodel en hechte vriend van Albert Einstein, die zelf zo aan deze stad en universiteit verknocht was, zodat de lijn als vanzelfsprekend doorloopt naar en verstrengeld is met mijn huidige werkplek in Princeton. De Leidse fysica is altijd opvallend ruimdenkend en internationaal geweest. Zoals Einstein zei: "Lorentz kan niet hoog genoeg geprezen worden, omdat hij de twijfel en scepticisme, deze karakteristiek-Europese ziekten, in zichzelf overwonnen heeft."

Ik dank vandaag ook mijn directe collega's waar ik een leven lang mee heb mogen samenwerken: met name Edward Witten, Cumrun Vafa, en last but not least Erik en Herman Verlinde. Als promovendi in Utrecht leerden we snel het hoofd boven water te houden, nadat we door mijn promotor, en ander lichtend voorbeeld, Gerard 't Hooft in het diepe waren gegooid met de woorden "Je mag aan alles werken, zolang het maar niet is wat ik doe." Die rebellenclub aan het Princetonplein is goed samengevat in de woorden van een knorrige

hoogleraar: “Ik denk dat het allemaal onzin is, maar ik geef wel toe dat jullie er veel plezier in hebben.”

Als wetenschapper sta je altijd aan, daarom maak je graag plaats voor je gezinsleven in je werk, in plaats van het werk uit je gezinsleven te weren. Deze persoonlijke steun, in verleden, heden en toekomst, is hier aanwezig in de vorm van mijn moeder, mijn vrouw Pia, partner in alles, en onze oudste zoon Jurriaan. Dank je wel dat jullie me nooit hebben uitgezet!

Tenslotte dank aan de natuur zelf, volgens Einstein “subtiel, maar niet kwaadwillend”, die zich zo gewillig in formules laat vangen. Dertig jaar geleden bezocht ik voor het eerst het Institute for Advanced Study in Princeton om met mijn grote voorbeeld (en nu mijn directe collega) Edward Witten te werken aan topologische theorieën. Het was op het eerste zicht een teleurstellende ervaring. In plaats van diepgravende discussies over de raadselen van de kosmos, puzzelden we twee weken lang over één enkel minteken. Een bobbel in het tapijt die we er niet uit kregen gerold. Nu dertig jaar later blijkt die bobbel zekere toestanden van materie te verklaren. Dat je iets van de werkelijkheid kunt vangen in een verwarde krabbel op een notieblok, dat is een wonder waar ik me nog iedere dag over kan verbazen.

De wereld laat zich echter niet alleen vangen in formules, maar ook in begrippen, ideeën, woorden, metaforen, beelden, data, apparaten, computersimulaties en, niet te vergeten, boeken. Daarin weerspiegelt zij de veelzijdigheid van onderzoekers en hun interesses. Daarom is de wetenschap ook een avontuur door, voor en van iedereen. Als wetenschappers leven wij een bevoorrecht leven en het past ons de maatschappij te informeren, te betrekken, gehoor te geven én te danken.

Ik citeer graag de schrijver Robert Louis Stevenson: “The world is so full of a number of things, I'm sure we should all be as happy as kings.” Dat gelukkige gevoel mag ik als wetenschapper iedere dag hebben, maar vandaag nog net ietsje meer. Dank u daarvoor, Universiteit Leiden.